

SOMMAREN 2012

En undersökning om bemanningssituationen och dess konsekvenser

2012-09-06
Martin Östberg

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Genomförande	5
3	Bemanningssituationen under sommaren	5
4	Konsekvenser	6
4.1	Brister i patientsäkerheten	6
4.2	Fortsatt brist under hösten	7

1 Sammanfattning

Sommaren 2012 blev i likhet med tidigare är en tuff period för Vårdförbundets medlemsgrupper. Två tredjedelar av Vårdförbundets lokala avdelningar rapporterar att bristen på specialistsjuksköterskor och sjuksköterskor varit omfattande under sommaren. Nästan hälften vittnar om brist på barnmorskor. Det har heller inte funnits tillräckligt med biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskor.

Hela tre fjärdedelar av avdelningarna upplever att bristen på sommarvikarier har hotat patientsäkerheten i sommar.

Bristen har givetvis också lett till ökad påfrestning och stress för dem som har jobbat, ökad sjukfrånvaro och att nyutexaminerade inte har fått tillräcklig tid för introduktion. Det har förekommit att arbetsgivare anställt sjuksköterskestudenter från termin fem som vikarier. Dessa har ännu inte fått sin legitimation. Legitimerade sjuksköterskor har även ersatts av undersköterskor.

Under sommaren har lokalavdelningarna dessutom noterat: sämre vårdmiljö, ökat antal vårdskador, telefonköer, längre väntetider och ökat tryck på akutmottagningar i hela landet.

Överbeläggningar, patienter som vårdats på "fel avdelning", arbetsmiljöproblem, större ansvarsområden med ökad press har också hört till vardagen. Patienter har även fått flyttas om mellan sjukhus inom län och ambulanser har omdirigerats till andra sjukhus än dit där de hör hemma.

2 Genomförande

Undersökningen har genomförts av Vårdförbundets utredningsgrupp med hjälp av ett webbaserat enkätverktyg. Undersökningen har skickats till Vårdförbundet samtliga 21 lokalavdelningar. Dessa har ombetts att bedöma hur bemanningssituationen har varit samt konsekvenser av eventuella brister.

Följande skala har använts vid graderingen av brist på yrkesgrupper:

- Ingen brist: fullgod bemanning
- Mindre brist: något nedsatt bemanning
- Viss brist: nedsatt bemanning
- Större brist: omfattande nedsättning av bemanningen.
- Allvarlig brist: mycket omfattande nedsättning av bemanning

Totalt har 20 av förbundets avdelningar besvarat undersökningen.

3 Bemanningssituationen under sommaren

Inom den offentligt producerade vården har bristen på Vårdförbundets yrkesgrupper varit omfattande. Särskilt allvarlig har situationen varit när det gäller sjuksköterskor och specialistutbildade sjuksköterskor. 65 % av Vårdförbundets lokala avdelningar rapporterar att bristen på specialistsjuksköterskor och sjuksköterskor varit omfattande under sommaren. 40 % vittnar om en stor brist på barnmorskor. Det har heller inte funnits tillräckligt med biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskor, även om bristen har varit mindre omfattande för dessa yrkesgrupper.

Tabell 1: Hur såg bemanningen under sommaren ut inom den offentligt producerade (dvs. landsting och kommun) vården för resp. yrkesgrupp?

	Ingen brist	Mindre brist	Viss brist	Större brist	Allvarlig brist	Vet ej
Barnmorskor	5,0 %	25,0%	30,0%	25,0%	15,0%	0,0 %
Biomedicinska analytiker	10,0%	30,0%	25,0%	15,0%	0,0 %	20,0%
Sjuksköterskor	0,0 %	15,0%	20,0%	45,0%	20,0%	0,0 %
Specialistutbildade sjuksköterskor	0,0 %	5,0 %	30,0%	40,0%	25,0%	0,0 %
Röntgensjuksköterskor	5,0 %	35,0%	25,0%	20,0%	0,0 %	15,0%

4 Konsekvenser

Arbetsgivarna i många fall "löst" situationen på ett mycket otillfredsställande sätt. Ökad användning av övertid, överbeläggningar samt bonus för de medarbetare som flyttar eller ställer in semester är vanligt förekommande. Det förekommer även att patienter har vårdats på "fel avdelning", något som Socialstyrelsen ser allvarligt på då specialistkunskap kan ha saknats.

Både Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen skärper kontrollen och utdelar allvarlig kritik. "Överbeläggningar är ingenting som drabbar ett sjukhus, utan något som man i högsta grad kan planera för att inte ha", säger Lars-Erik Holm generaldirektör för Socialstyrelsen till DN 1/9-2012.

Patienter har även fått flyttas om mellan sjukhus inom län och ambulanser har omdirigerats till andra sjukhus än dit där de hör hemma.

Tabell 2: Vilka lösningar tillämpade arbetsgivaren för att lösa bemanningssituationen?

	Procent
Bonus för den som flyttar/ställer in hela eller delar av sin semester	80,0%
Fler överbeläggningar	70,0%
Ökad användning av bemanningsföretag	60,0%
Ökad användning av övertid	95,0%
Annat	65,0%

4.1 Brister i patientsäkerheten

Bristen på Vårdförbundets yrkesgrupper får omfattande konsekvenser, dels för patienter och vårdtagare men också för den personal som är i tjänst.

Vid Skånes universitetssjukhus råder anställningsstopp trots sjuksköterskebrist. I Södermanland lyckas man inte öppna alla vårdplatser på grund av brist på personal. På universitetssjukhuset i Linköping saknas 80 legitimerade sjuksköterskor. På Gotland har slutenvården svårt att bemanna både somatiska och psykiatriska avdelningar. I Västra Götaland försöker regionen lösa bristen med bemanningsföretag, men även dessa har svårt att rekrytera.

Bristen har lett till ökad påfrestning och stress för dem som har jobbat, ökad sjukfrånvaro och att nytexaminerade inte har fått tillräcklig tid för introduktion. Arbetsgivare har anställt sjuksköterskestudenter från termin fem som vikarier. Dessa har ännu inte fått sin legitimation. Legitimerade sjuksköterskor har även ersatts av undersköterskor. Arbetsgivare har frångått policyn att en nytexaminerad sjuksköterska inte ska arbeta natt under det första året, vilket har inneburit avvikelserapporter och Lex Maria-anmälan.

Tre fjärdedelar upplever att bristen på sommarvikarier har hotat patientsäkerheten i sommar. Den sista fjärdedelen uppger att de inte vet om brister hotat

patientsäkerheten, dvs. inte en enda avdelning kunde uppge att patientsäkerheten förblivit ohotad. I mer än hälften av avdelningarna rapporterades att enheter tvingats stänga på grund av bristen på vikarier under sommaren.

Tabell 3: Upplever du att bristen på vikarier under sommarperioden hotade patientsäkerheten?

	Procent
Ja	75,0%
Nej	0,0 %
Vet ej	25,0%

Tabell 4: Stängdes det några enheter på grund av brist på vikarier i sommar?

	Procent
Ja	55,0%
Nej	35,0%
Vet ej	10,0%

4.2 Fortsatt brist under hösten

Problemen under sommaren får självklart även konsekvenser för hösten och resten av året. Undersökningen visar att sjuksköterskor som har sökt specialistutbildning eller annan vidareutbildning har svårare att få den beviljad eftersom det är fortsatt brist. Nästan alla lokalavdelningar uppger att det är fortsatt brist på exempelvis sjuksköterskor. Det är också för få sökande till lediga tjänster. Vad gäller biomedicinska analytiker så ersätts dessa på vissa håll med andra yrkesgrupper.

Det har sedan tidigare rapporterats att bland annat specialistutbildade sjuksköterskor sagt upp sig under första halvan av 2012 på grund av arbetssituationen. Den nu aktuella undersökningen bekräftar bilden – hela 65 % av lokalavdelningarna uppger att medlemmar ut Vårdförbundet yrkesgrupper sagt upp sig bland annat på grund av brister i arbetsmiljön såsom fara för egen och patienters hälsa, men även på grund av arbetsvillkor såsom lön och arbetstider.

Medlemmar i Vårdförbundet arbetar för en säker vård. Vi är 110 000 sjuksköterskor, barnmorskor, biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskor som utvecklar vården för dig som individ. Från sjukdom och diagnos till hälsa och helhet. www.vardforbundet.se